

Stručni i znanstveni rad u požeškoj bolnici od 1936. do 1996. godine

Željko Glavić, Antun Rukavina i Tomislav Vuković

UDK 616/618.001.55:615.478+725.511
Prispjelo: 25. studenoga 1996.

Opća županijska bolnica Požega

Prva požeška bolnica otvorena je 1836. godine, a današnja moderna bolnica 1936. godine. Prvi stručni rad, nastao u požeškoj bolnici, objavio je u Liječničkom vjesniku 1939. godine njen ravnatelj, kirurg dr. Artur Horvat. Od tada je objavljeno 89 stručnih radova, obranjen jedan doktorat i 11

magisterija, te za kontinuirani stručni rad dodijeljeno pet primarijata. Danas Opća županijska bolnica Požega ima 56 specijalista različitih medicinskih grana i 16 specijalizanata, te vrlo visoki standard glede prostora i medicinske opreme.

Ključne riječi: povijest bolnice, stručni rad

IZGRADNJA MODERNE BOLNICE U POŽEGI 1936. GODINE.

U "Požeškim novinama" 4. srpnja 1936. godine izašao je oglas: "Počam od 15. srpnja ove godine primat će se prvi bolesnici u novu požešku bolnicu". Tako je tiho, bez ikakvog svečanog otvaranja, 15. srpnja 1936. godine preseljeno iz stare gradske bolnice 25 bolesnika, čime su ostvarene dugogodišnje težnje i nastojanja Požežana da izgrade novu bolnicu. Prva gradska bolnica u Požegi otvorena je jedno stoljeće ranije, 1836. godine u Vučjaku (slika 1), pa tako bolnička djelatnost u Požegi ima vrlo dugu 160-godišnju povijest (4).

Izgradnja nove moderne bolnice počela je u studenom 1930. godine prema projektu poznatog arhitekta Stanka Kliske (2). Nepredviđeno dugu gradnju, uzrokovanu, prije svega, velikom svjetskom gospodarskom krizom 1929-1933. godine, ubrzao je tek dolazak u Požegu prvog specijaliste kirurga dr. Artura Horvata 1933. godine. On je, zadobivši naklonost zagrebačkog nadbiskupa Antuna Bauera, koadutora kardinala Alojzija Stepinca i beogradskog nadbiskupa Rafaela Rodića, porijeklom iz Nurkovca kraj Požege (slika 2), prikupio sredstva i 1936. godine završio izgradnju bolnice (4, 8).

Nova požeška bolnica (slika 3), kojoj je prvi v. d. ravnatelj bio spomenuti dr. Artur Horvat, imala je dva glavna odjela: kirurgiju s ginekologijom u prizemlju i interni odjel na katu. Na svakom katu bilo je šest soba sa po šest kreveta i četiri sobe po dva kreveta, ambulante, kupaonica i po tri zahoda. Na drugom katu bolnice bile su prostorije za bolničko osoblje i bolnička kapelica, a u suterenu bolnička kuhinja sa skladištem i ve-

likom hladnjačom te praonica rublja. Uz glavnu zgradu, kao priključak, bio je prizemni objekt sa operacijskom salom, rendgenom, radaonicom, laboratorijem i prostorijom za cistoskopije, a u podrumu ove priključne zgrade nalazila se kotlovnica i majstorske radionice. Uz bolnicu je izgrađena i mrtvačnica, a već 1938. godine i posebni objekt sa odjelima za zarazne bolesti i tuberkulozu. U krugu bolnice bila je velika ekonomija sa uzgojem svinja i klaonicom, vlastitim voćnjakom i povrtnjakom (8).

Uz dr. Horvata, u bolnici su radila 2 sekundarna liječnika: dr. Božidar Kaftanić i dr. Antun Vukas, a od 1938. godine i kasniji ravnatelj i šef Internog odjela dr. Mijo Zambeli, st. Njegu bolesnicima pružale su časne sestre milosrdnice iz požeškog Samostana sv. Vinka.

Prvi liječnik-specijalista začetnik požeške kirurgije (prva operacija 18. siječnja 1934. god. u staroj gradskoj bolnici u Vučjaku) (5) i prvi ravnatelj bolnice dr. Artur Horvat djelovao je u Požegi od 1934. do 1941. U ratu je uništena većina njegove dokumentacije, osim rijetkih iznimaka. Dr. Arturu Horvatu pripada i mjesto začetnika stručnog rada u požeškoj bolnici, jer je njegov članak o cističnom limfomu malog omentuma, objavljen na stranicama Liječničkog vjesnika 1939. god., ujedno i prvi stručni rad napisan u požeškoj bolnici (1).

Tijekom Drugog svjetskog rata (1941.-1945.) bolnica uglavnom služi za potrebe vojske, a upravitelj joj je dr. Borivoje Vyroubal, specijalist kirurg. Stručni rad sastojao se u obavljanju svakodnevnih radnih obveza, uz pručeno medicinsko osoblje.

Iz rata bolnica je izašla opustošena, inventar je pokraden i uništen, a medicinska oprema i instrumen-

SLIKA 1.

Opća javna gradska bolnica u Požegi (1836.-1936.)

ti odveženi su u partizanske bolnice na Papuku. Za ravnatelja bolnice po završetku rata postavljen je dr. Mijo Zambeli st., koji je, zajedno sa suradnicima, u vrlo teškim uvjetima trebao ponovno uspostaviti normalan bolnički rad (9). Naravno da u takvim okolnostima nije moglo biti niti govora o pisanju stručnih radova.

POČETAK ORGANIZIRANOG STRUČNOG RADA U BOLNICI

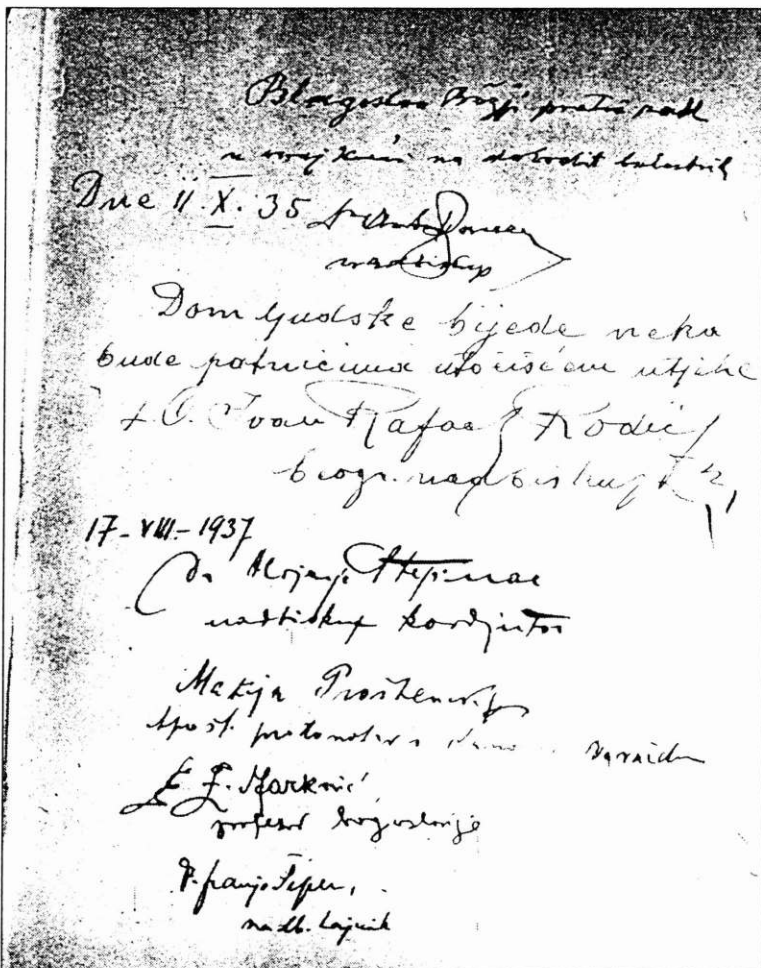
Istom 1959. godine, na inicijativu više liječnika (Hell, Kocić, Milković, Pečur, Skopćinski, Faith-Filić, Zambeli st.), osniva se u Požegi podružnica tadašnjeg Zbora liječnika Hrvatske, kojoj je za predsjednika izabran dr.

Zvonimir Pečur, a za tajnika dr. Vilim Hell. U okviru podružnice uskoro, je započeo organizirani stručni rad, stručna suradnja s drugim zdravstvenim ustanovama, regionalni i republički sekcijski sastanci u Požegi, sudjelovanje na državnim i međunarodnim stručnim sastancima, a počeli su se pojavljivati i pisani radovi u stručnim časopisima. Stoga je u razdoblju od 1961. do 1980. godine objavljeno 37 stručnih radova (tablica 1.), a u to vrijeme je bolnica, iako nije imala organiziranu knjižnicu, pretplaćena na tri do sedam stranih i 14 domaćih časopisa.

Bolnica je u tom vremenskom razdoblju, dakle od 1961. godine, u sastavu jedinstvenog Medicinskog cen-

IZGRADNJA NOVOG DIJELA BOLNICE, STVARANJE UVJETA ZA INTENZIVAN STRUČNI I ZNANSTVENI RAD

Bolnica je svečano otvorena 12. rujna 1981. godine, čime je novih 10.000 m² bolničkog prostora stavljeno na raspolaganje požeškom zdravstvu (slika 4.). Vrijedno je spomenuti da je izgradnja i opremanje novog bolničkog prostora financirano uglavnom iz sredstava samodoprinosu građana Požeštine (9). U novi objekt smještena je jedinica za intenzivno liječenje, operacijski trakt sa 7 operacijskih sala, centralna sterilizacija, rađaonica, stacionarni odjeli sa 109 postelja: potom niz

SLIKA 2.
Potpora crkvenih velikodostojnika za izgradnju požeške bolnice (iz spomen-albuma dr. Artura Horvata)

tra u kojem je objedinjeno cjelokupno požeško zdravstvo (9). Osim intenzivnog stručnog rada, kojom se prigodom pojavljuje niz autora (Sablek, Hell, Ribarić, Vrbanić, Vuković, Zambeli ml, Diklić), te stječu i prvi akademski naslovi primarijusa (tablica 2.), period od 1961. do 1980. god. ostat će zapamćen i po početku izgradnje novog dijela bolnice 1978. godine, čime će biti ostvareni osnovni uvjeti za svekoliko napredovanje struke, a time i stručnog i znanstvenog rada.

specijalističkih ordinacija, hitni prijem u bolnicu, laboratorijska dijagnostika, odjel za transfuzijsku medicinu, apoteka, fizikalna terapija, restoran, nova kotlovnica, skladište i radionice (10).

U vremenskom razdoblju koje slijedi, (1981-1990. godine) objavljena su 32 stručna rada (tablica 1.), a obranjeno je i šest magistarskih radova (tablica 2.), brojni liječnici završili su specijalizacije (tablica 5.), čime je osiguran i vrlo kvalitetan stručni rad svih bolničkih službi i odjela.

SLIKA 3.
Požeška bolnica iz 1936. godine

Zajednička karakteristika za sva tri navedena razdoblja ipak je vrlo mali broj objavljenih stručnih radova: u prvom 25-godišnjem razdoblju samo jedan, u drugom 1,9 radova godišnje, a u trećem 3,2 rada godišnje. Značajno je spomenuti da je stručne radove objavljivao vrlo mali broj autora, a neki od izuzetnih stručnjaka, priznatih u najvišim stručnim krugovima hrvatske medicine koji su nedvojbeno imali o čemu pisati (dr. Zoltan Bartaky, dr. Antun Štivić, dr. Štefanija Pintar, dr. Mato Kaurić), gotovo da se i nisu pojavljivali u stručnim publikacijama.

DOMOVINSKI RAT, PORAĆE

U posljednjem ratnom razdoblju, od 1991 do 1996. godine, objavljeno je 16 stručnih radova, od kojih neki i u stranim časopisima, a istovremeno obranjena je i prva doktorska dizertacija napisana u požeškoj bolnici, pet magistarskih radova te jedan primarijat (tablica 2.). Tijekom istog razdoblja uposljeno je u bolnici i nekoliko stručnjaka s akademskim titulama postignutim za vrijeme rada u drugim ustanovama (tablica 3.). Ovo vremensko razdoblje svakako će biti zapamćeno po visokoj profesionalnosti i domoljublju, gotovo svih djelatnika bolnice: po 1129 ranjenika liječenih tijekom rata, uz izvanredne stručne pokazatelje i rezultate, po sudjelovanju zdravstvenog i drugog osoblja u ustroju medicinskih službi hrvatske vojske i policije (6, 7). Nažalost, bilo je onih koji su razočarali. Od 778 uposlenih, koliko je bilo 31. siječnja 1991. službu u Medicinskom centru, tražeći "obećanu" domovinu, napustila su tri liječnika, 22 medicinske sestre, tehničara i laboranata, te 14 drugih djelatnika.

TABLICA 1.

Različita vremenska razdoblja tijekom 60 godina požeške bolnice, napisani radovi, autori i koautori (sa 15. X. 1996.)

TABLE 1.

Different periods in 60 years of Požega Hospital, papers, authors and co-authors (as on October 15th 1996)

Razdoblje Period	Broj godina Number of years	Radovi Papers	Autori Authors	Koautori Coauthors
1936-1960.	25	1	1	-
1961-1980.	20	37	8	12
1981-1990.	10	32	15	5
1991-1996.	5	19	7	16
Ukupno Total	60	89	25	33

Za vrijeme od 60 godina postojanja moderne bolnice u Požegi 25 je autora objavilo 89 stručnih radova, najviše iz područja kirurgije, ORL-ogije, infektologije i radiologije (tablica 4.). U rujnu 1996. godine objavljena je prva knjiga: "Pojavnost raka u požeškoj regiji" autora Fajdića i suradnika. Stručni rad u bolnici odvija se i preko Hrvatskog liječničkog zbora organiziranjem predavanja stručnjaka iz ustanove ili gostiju s naših klinika, a također i na redovitim bolničkim stručnim sastancima na kojima se iznosi problematika liječenja osobito

TABLICA 2.

Akademski naslovi postignuti u požeškoj bolnici do 1996. godine

TABLE 2.

Academic degrees achieved by the doctors at Požega Hospital up to 1996.

Primarijat Primarius	1971. g.	Vilim Hell	pedijatar Pediatrician
	1971. g.	Tomislav Sablek	otorinolaringolog otorhinolaryngologist
	1978. g.	Mijo Zambeli	infektolog infectologist
	1980. g.	Georgije Diklić	radiolog radiologist
	1994. g.	Josip Fajdić	kirurg surgeon
Magisterij Master of Science	1982. g.	Savo Treskavica	neuropsihijatar neuropsychiatrist
	1988. g.	Antun Rukavina	kirurg surgeon
	1989. g.	Željko Glavić	kirurg surgeon
	1989. g.	Bojan Ignatovski	kirurg surgeon
	1989. g.	Stipe Ćirko	internista internist
	1989. g.	Josip Fajdić	kirurg surgeon
	1991. g.	Borislav Vuković	neurolog neurologist
	1991. g.	Miljenko Vukoja	otorinolaringolog otorhinolaryngologist
	1992. g.	Milica Kožaj	ing. biokemije biochemical
	1994. g.	Slavka Galić	psiholog psychologist
1995. g.	Marijan Cesarik	neurolog neurologist	
Doktorat Ph.D.	1993. g.	Antun Rukavina	kirurg surgeon

težih i posebnih slučajeva. Od početka 1995. godine bolnica ima knjižnicu koja je tehnički dobro opremljena (računalo, telefax, fotokopirni aparat), a posjeduje 570 knjiga i pretplaćena je na 17 stranih i više domaćih časopisa. Uz mogućnost pretraživanja svjetske baze podataka Medline, omogućeno je brzo i svrsishodno korištenje cjelokupnog svjetskog medicinskog znanja.

Osim stručnog rada liječnika i drugih zdravstvenih djelatnika visoke školske spreme, značajno je i djelovanje medicinskih sestara i tehničara koji se, uz stručni

TABLICA 3.

Akademski naslovi djelatnika požeške bolnice postignuti za vrijeme rada u drugim ustanovama

TABLE 3.

Academic degrees of the doctors of Požega Hospital achieved while working at other institutions

Primarijat Primarius	1985. g.	Draško Balvanović	kirurg surgeon
	1993. g.	Boris Matijašević	ortoped orthopedic surgeon
Magisterij M.sc.	1982. g.	Boris Matijašević	ortoped orthopedic surgeon
	1993. g.	Jasna Bezuk	defektolog defectologist
Doktorat Ph.D.	1988. g.	Boris Matijašević	ortoped orthopedic surgeon

TABLICA 4.

Analiza napisanih stručnih radova po bolničkim odjelima (sa 15. X. 1996)

TABLE 4.

Analysis of published professional papers according to the hospital departments (as on October 15th, 1996)

Odjel Department	Radovi Papers	Autori Authors
Kirurgija Surgery	34	10
Interna Internal Diseases	1	1
Infektivni Infectious Diseases	13	1
Pedijatrija Pediatrics	4	1
Ginekologija Gynecology	5	3
Anestezija Anesthesiology	1	1
Radiologija Radiology	7	1
Neurologija i psihijatrija Neurology and Psychiatry	5	3
Oftalmologija Ophthalmology	4	1
Otorinolaringologija Otorhinolaryngology	14	2
Patologija Pathology	1	1
Ukupno Total	89	25

rad na sastancima u svojoj i drugim ustanovama, često pojavljuju radovima u stručnim časopisima.

Danas je požeška bolnica organizirana u šest velikih medicinskih službi, sa 309 postelja na 21 odjelu, dobro opremljenom dijagnostikom i poliklinikom, koja omogućava kompletnu obradu i vrlo složenih medicinskih slučajeva (3).

Uz dobre prostorne i tehničke uvjete, posebnu snagu bolnice čini 56 specijalista različitih medicinskih grana (tablica 5) te 16 stručnjaka čija je specijalizacija u tijeku: 49 viših medicinskih sestara i tehničara, te 207 sa srednjom stručnom spremom (3).

Ulaganjem u medicinsku opremu i kadrove, stvoreni su dobri preduvjeti za intenzivan stručni i znanstveni rad. Rezultati sigurno neće izostati.

LITERATURA

1. Bibliografija Liječničkog vijesnika 4877-1977. Liječ Vjesn 1987; 100-98
2. Čovjek i prostor, Časopis za arhitekturu 1970: 202:13.
3. Glavec Ž. Požeško zdravstvo danas i sutra. U: Fajdić i sur. Pojavnost raka u požeškoj regiji. 1996: 79-83.
4. Kempf J. Požega. 1910: 446-7.
5. Rukavina A. 60 godina organizirane kirurgije u Požegi. Liječ Vjesn 1944: 116:275-7.
6. Rukavina A, Glavić Ž, Fajdić J, Gverić D, Begić Lj, Vukoja M, Vuković T, Mustapić S, Perše J, Šimleša D, Mihelčić I. Požeška bolnica tijekom rata u Hrvatskoj. Med Vjesn 1992; 24(1-2):117-25.
7. Rukavina A, Glavić Ž, Fajdić J, Vukoja M, Gverić D, Mustapić S. War-Related Transformation and Work of Surgery Service of the Požega Medical Center, Est-Croatian Hospital Unaffected by Direct War Activities. Military Medicine 1995; 12: 604-8.
8. Vuković T. Razvoj medicine u Požeškoj kotlini. Požega 1227-1997. Požega 1977. Požega 1977;505-12.
9. Vuković T. Povijest požeškog zdravstva. U: Fajdić i sur. Pojavnost raka u požeškoj regiji. 1996-17-54.
10. Vuković T, Glavić Ž. 60 godina moderne bolnice u Požegi. Liječ Vjesn 1996; 118: 205-9.

TABLICA 5.
Specijalisti bolnice u Požegi 1996. godine.
TABLE 5.
Specialists employed at Požega Hospital in 1996.

Kirurzi Surgeons	Antun Rukavina Draško Balvanović Josip Fajdić Dujko Gverić Ljubo Begić Željko Glavić Damir Šimleša
Urolozi Urologists	Slavko Mustapić Josip Perše
Ortopedi Orthopedic surgeons	Branko Mirković Boris Matijašević Damir Matoković
Oftalmolozi Ophthalmologists	Tomislav Vuković Anđela Gerbec
Otorinolaringolog Otorhinolaryngologist	Miljenko Vukoja
Anesteziolozi Anesthesiologists	Mirjana Antičić Dragica Franić Anica Bonić Elvira Kos Dario Švajda
Ginekolozi Gynecologists	Rastislav Navratil Želimir Šimić Stanko Radman Božidar Njavro
Neurolozi i psihijatri Neurologists and psychiatrists	Savo Treskanica Anton Antičić Borislav Vuković Marijan Cesarik Marijana Gojo
Klinički psiholog Clinical psychologist	Slavka Galić
Infektolog Infectologist	Mijo Zambeli
Fizijatar Physical medicine	Renata Matijašević
Dermatolog Dermatologist	Ivana Novačić
Internisti Internists	Stipe Cirko Antun Cimerman Ružica Komadina Ljiljana Kus Vladimir Dujmović Petar Petrić Ile Raštegorec Milan Gojo
Pedijatri Pediatricians	Vesna Vezmar Jadranka Navratil Nada Čosić Ljerka Banožić
Pneumoftiziolog Pneumophthysiologist	Ivan Brkanić
Transfuziolog Transfusiologist	Ružica Brkanić Katica Sabalić-Soldo
Patolog Pathologist	Ilija Bagarić
Radiolozi Radiologists	Georgije Diklić Kata Milinković Ante Uvalić Ivan Čubela
Mikrobiolog i parazitolog Microbiologist and parasitologist	Blaža Krakar Zdravko Matić
Medicinska biokemija Medical biochemistry	Milica Kožaj

SLIKA 4.
Novi dio požeške bolnice dograđen 1981. godine

Abstract

PROFESSIONAL AND SCIENTIFIC PAPERS PUBLISHED BY THE DOCTORS OF POŽEGA HOSPITAL FROM 1936 - 1996

Željko Glavić, Antun Rukavina and Tomislav Vuković
General County Hospital in Požega

The hospital in Požega was first founded in 1836 and the present day modern hospital was opened in 1936. Its principal and surgeon Dr. Antun Horvat published the first professional paper made at Požega Hospital in Liječnički vjesnik

in 1939. Since then, 89 professional papers were published and one Ph.D. dissertation as well as 11 MA these was defended. Five doctors were awarded the title of primarius for continous professional work. Today Požega Hospital employs 56 specialists in different fields of medicine and 16 residents. It sets very high standards for hospital rooms and medical equipment.

Key words: hospital history, professional work